

DUBROVNIK, panorama

pokraj zvonika, nalazi se zgrada *Glavne straže*, sagrađena 1706–08. Gradio ju je u baroknome stilu venec. arhitekt M. Gropelli; sagrađena je na mjestu starije gotičke zgrade, ima rustični barokni portal i ovalne prozore – okule. U najstarijem dijelu grada, na otočiću Lave, dubrovačka je vlada sagradila žitnicu, tzv. *Rupe*, s 15 velikih bunara-spremnika za žito u prizemlju. Zgrada dvokatnica građena je između 1542–90. God. 1436. tal. graditelji Onofrio della Cava i Andriuzzi de Bulbito potpisuju ugovor o gradnji vodovoda. Voda 12 km dugim kanalom dolazi u grad sa Šumeta i izlazi kroz nekoliko česmi. Na *I* strani Place podignut je veliki okrugli vodospremnik-česma, tzv. *Velika Onofrijeva česma*, oštećena u potresu 1667, kada joj je uništen gotovo sav plastički ukras. Po Onofrijevu projektu klesali su je i ukasili Petar Martinov iz Milana i domaći klesari. *Mala česma* smještena je na suprotnu kraju Place pokraj zgrade Glavne straže; oktogonala je oblika s bogatim renesansnim skulpturalnim ukrasom, a pripisuje se također Petru Martinovu iz Milana. God. 1735. rim. arhitekt P. Passalacqua projektira skalinadu ispred isusovačke crkve, najslikovitije barokno ostvarenje u Dubrovniku.

Od kuća romaničkoga stila ostao je tek poneki detalj. U gotičkome i gotičko-renesansnome slogu sagrađene su palače Ranjina, Restić, Zamanja i dr. Najljepše su renesansne palače u gradu Skočibuha, Bunić i dvije Gundulićeve. Barok s raskošnim ukrasima, igrom otvora i balkona, najizraženiji je na Bunićevoj i biskupskoj palači. — Ljetnikovci građeni izvan zidina čine posebnu arhit. temu i svjedoče o kulturi stanovanja u tadašnjemu Dubrovniku. Podižu ih vlastelini i bogate građanske obitelji u doba procvata grada XV–XVII. st. Za gradnju se izabiru najljepša mjesta uz morsku obalu ili u Rijeci dubrovačkoj. To su udobne zgrade za odmor i život u prirodi, s prostranim, posebno oblikovanim vrtovima i terasama, uklopljene u okolni pejzaž, s kućnim kapelicama, ugrađenim kamenim namještajem, orsanima i drugim gospodarskim zgradama, a neke su ukrašene i freskama. Bunić-Gradićev i Majstorovićev ljetnikovac u Gružu, Sorkočevićev i Đorđićev na Lapadu te Kabogin na Batahovini nose

osobine gotičko-renesansnoga stila. Među renesansnim ljetnikovcima ističu se Gundulićev i Sorkočević-Natalijev u Gružu, Sorkočevićev i Restićev u Rijeci dubrovačkoj, Stayev na Batahovini, Gučetićev u Trstenom, Skočibuhin u Tri crkve, Pucićev na Pilama, itd. Ljetnikovce su gradili domaći klesari, a imali su vrlo važnu ulogu u razvoju graditeljstva na širem području Dubrovačke Republike. U razvoju dubrovačke stambene arhitekture važno je razdoblje nakon potresa kada se ponovno izgrađuju neki dijelovi grada. Placa se ponovno gradi po nacrtima rim. arhitekta J. Cerutija koji uvodi ujednačen tip kuće s četvorim dućanskim vratima na koljeno u prizemlju. Kuće se u XVIII. i XIX. st. grade u jednostavnim oblicima, a pojavljuju se i neostilovi (npr. zgrada Gradske vijećnice).

Razvoj crkvene arhitekture ima vrlo dugi slijed; najstarija dosada poznata sakralna građevina u Dubrovniku bila je bazilika iz VI. st., čiji su ostaci nedavno otkopani ispod današnje katedrale. Ranosrednjovj. crkva *Sv. Petra Velikoga* (izvorno biz. odlika), od koje su sačuvani dijelovi pleternoga namještaja, nalazila se u najstarijem dijelu grada, a nestala je gradnjom samostana i crkve *Sv. Katarine* u XVI. st. Crkvu *Sv. Stjepana* na Pustijerni iz VII–VIII. st. spominje Konstantin Porfirogenet (sred. X. st.); građena je u predromaničkom stilu s dosta pletera čiji su fragmenti pronađeni. U istome su stilu bile sagrađene crkve *Sv. Luke*, *Sv. Nikole* na Prijekom i *Sikurate* (*Preobraženja*) koje su poslije pregrađivane. U romaničkom je stilu očuvano malo sakralne arhitekture. Crkva *Sv. Jakova* na Pelinama ima tragova romanike, dok je crkva *Sv. Stjepana* pregrađivana u romanici i gotici. Prvi *Samostan Sv. Frane* na Pilama (1317–18). iz razloga sigurnosti uklopljen je u grad. Unutar zidina, neposredno uz gradska vrata, gradi se tijekom cijeloga XIV. st. novi samostan s crkvom. Od romaničkoga stila, u kojemu je samostan prvotno sagrađen, ostali su samo dijelovi, jer je tijekom XV. st., a i poslije, pregrađivan. — Najvažniji je romaničko-gotički klostar koji 1327–48. radi klesar Mihoje Brajkov iz Bara. Smješten je između crkve i zvonika, a presvođen križnim svodom, rastvoren vitkim heksaforama s dvostrukim stupovima s lisnatim bazama i